

Zondag 4/10/1914 - ochtendeditie

Vluchtelingen.

De door de regering ingestelde centrale commissie tot behartiging van de belangen van naar Nederland uitgeweken vluchtelingen kan thans officieel mededelen, dat in deze week een 10.000 vluchtelingen uit Antwerpen te verwachten zijn, die met boten geleidelijk zullen worden vervoerd.

Deze vluchtelingen zijn over het algemeen te verdelen in drie categorieën: ten eerste de gegoeden, die over eigen middelen beschikken en, zo zij dat wensen, door tussenkomst van de commissie tegen zeer matige prijzen zullen worden ondergebracht; ten tweede armlastigen, die op regeringskosten in de vluchtkampen te Oldebroek, Veenhuizen en zo mogelijk nog andere worden gehuisvest.

Voor de onderbrenging van de derde categorie, namelijk de gegoede uitgewekenen, die desniettemin van alles beroofd zijn of tijdelijk van eigen middelen ontbloot, werkt de centrale commissie geheel samen met het Nederlandse comité voor Belgische en andere slachtoffers te Amsterdam en al zijn vertakkingen, aangezien de regeringscommissie niet over gelden beschikt en het filantropische deel geheel in handen laat van de bestaande steuncomités voor uitgewekenen. Reeds zijn door tussenkomst van de commissarissen der koningin in de provincies Zeeland, Friesland, Noord-Brabant en Limburg provinciale comités opgericht, en de oprichting van meer comités zal volgen.

Er dient vlug gewerkt te worden daar zeker zeer velen een gastvrij dak behoeven, en het is daarom te hopen, dat de oproep, door de plaatselijke commissies gedaan, niet vruchteloos moge blijken te zijn.

De stoomboot Eugenie van de firma H. Braakman en C°, is gisteren in de namiddag uit Antwerpen aan de Prins Hendrikkade alhier aangekomen met 270 uit Antwerpen gevluchte personen, onder wie een groot aantal kinderen. De heer A. Vanderbeke, gedelegeerde van het Antwerpse comité der burgerlijke vrijwilligers, bracht de vluchtelingen.

Zij werden opgewacht door de heer Brands, notaris, als vertegenwoordiger van het Tehuis voor Belgische kinderen te Amsterdam, de heer A. C. Bos, van het Tehuis van het Centraal Genootschap te Egmond aan Zee, en de dames van het stationswerk te dezer stede. Deze dames stelden zich beschikbaar tot het geven van inlichtingen aan diegenen onder de vluchtelingen, die niet geheel van middelen ontbloot zijn, ter verkrijging van pensions of hotels, waarbij ze gebruik maakten van de lijsten, welke tijdens het kortstondige verblijf van de gestrande Amerikanen hier ter stede, samengesteld werden.

Nadat deze mensen geholpen waren, bleven er nog 114 personen, onder wie 55 kinderen over, die behalve enkele goederen vrijwel niets bezitten. Er waren erbij, die hun hele bezit in een doek geknoopt hadden. Zij vertrokken heden van hier naar Egmond aan Zee om verder in verschillende gezinnen ondergebracht worden. Voor de nacht kregen zij onderdak in het hotel van de Holland-Amerikalijn.

Verder waren er nog 7 kinderen, jongens en meisjes, die hun ouders kwijt zijn; vermoedelijk zijn ze ten gevolge van de oorlog wezen geworden. Deze kinderen gaan heden met notaris Brands, na de nacht in een rooms-katholieke instelling te hebben doorgebracht, naar Amsterdam. Zij bezitten niets dan de kleertjes, die ze dragen.

Ook bracht de Eugenie mee een 15-tal Russen, mannen, vrouwen en kinderen. Deze zijn voorlopig naar het tehuis van Montefiore aan de Westzeedijk gebracht.

Gisteravond is de Belgische volksvertegenwoordiger dokter Frans Van Cauwelaert hier ter stede aangekomen, die gisteren in Den Haag een conferentie met de Belgische gezant heeft gehad, naar aanleiding van de aankomst hier te lande van Belgische vluchtelingen.

Uit Vlissingen meldt men ons:

Nog steeds worden hier honderden vluchtelingen aangebracht door sleepboten uit Antwerpen en ook over Terneuzen per provinciale boot. Allen vinden op Walcheren tijdelijk onderdak.

De beschieting van Antwerpen.

Berlijn, 3 oktober. Het grote hoofdkwartier meldt:

Bij de aanval op Antwerpen zijn ook de forten Lier, Walem, Koningshooikt en de tussengelegen versterkingen gevallen. In de tussengelegen stellingen veroverden wij 30 kanonnen.

De opening, in de buitenste fortengordel geslagen, stelt de Duitse troepen in staat om de aanval tegen de binnenste fortelinie en de stad te beginnen.

Parijs, 3 oktober. De Duitsers bombarderen de zuidoostelijke sector van de vesting Antwerpen, zonder nog uitwerking van betekenis te hebben kunnen bewerkstelligen.

Zij hebben verscheidene infanterieaanvallen op de verdedigingswerken gedaan, die zijn afgeslagen.

Dagboek van de oorlog.

Brussel, 19 september.

Een dreumes van drie jaar huilt onbedaarlijk. Zijn moeder vraagt hem waarom. "Omdat de soldaten nu moeten vechten in de regen" zegt het kind. En nu gaat de moeder ook huilen: haar man, een militaire arts, is naar de oorlog ...

Zenuwachtigheid der regendagen ... ik sta voor het raam: geen mens op straat; alleen de rechte, aanhoudende vlaag, in miljoenen evenwijdige stralen naar beneden. Zelfs de afleiding niet van de wind: het weer is zoel; het gebladerte beweegt alleen van het vallende, het wegende water, niets dan de regen, de ellende van de regen, die je thuis houdt, lusteloos en werkloos thuis ... Sedert dagen hebben wij het kanon niet meer gehoord. Het gevecht is ver van ons af. Wij horen het niet. Wij zullen er niets van vernemen. Zij vechten ver, onder de regen ...

Ik heb gisterenavond een waagstuk uitgehaald: ik ben 's avonds na negen gans alleen naar de stad gaan wandelen. Dat schijnt wel niets te zijn maar het is verschrikkelijk. Eerst lopen, in de klamme kille lucht, door de totale, de volstreekte verlatenheid der straat, over het plein, waar men zich ineens als ingekrompen tot de grootte van een kobold, van een ontredderd dwergje gevoelt, tot aan de scherp verlichte brug over de spoorweg, waar ik als enig menselijk wezen een Duitse soldaat vind, die mij luid goede avond wenst, maar mij op de hielen volgt tot waar ik weer op de straatweg ben ... Dan verder maar, een goed half uur, langs de donker-blinkende gevels, elke dertig meter het gure licht der lantaarns op u, einzamer dan in het verste gehucht der armzaligste streek, met de galmende straat onder iedere stap van uw onhebbelijk luide schoenen. Ik ben eindelijk in de stad, aan het noorderstation. Geen enkel koffiehuis dat nog open is.

Geen enkel licht dat nog pinkt. Het grote, vierkante plein als een roerloos meer, als een vlakke van gestolde vloeistof, met het fletse licht erop der hoge gloeilampen aan elke hoek. Natuurlijk geen mensen te zien. Heel ver op het boulevard: de Duitse dreun; een patrouille waarschijnlijk.... Ik sla rechtsaf, wil langs het kanaal, tussen de hoge populieren der Groendreef weer naar huis. Daar komt ineens een schildwacht uit de duisternis, gaat vlak voor mij staan in het licht van een lantaarn. Hij bezieet mij door zijn dikke bril in de ogen, zegt niets, is plots weer in zijn duisternis verdwenen... Nu smaak ik het wrang genot van een zelf opgelegde marteling: en ik loop langs het klotsende water, naast het zacht klotsende water. De lucht is koud. Het water moet nu warmer zijn dan de lucht... Ach neen, het is geen verlokking. Maar ik loop angstig naast dat zacht bewegende water, ik, het enige levende wezen hier, langs dat enige leven dat wakker is in de nacht, en zacht stuwend klotst. Ik ben aan Laken-brug; weldra weer aan de viaduct onder het spoor. Mijn schildwacht herkent mij. "Een wandelingetje gedaan?", vraagt hij mij. Ik knik ja. Hij is een wijs man van rond de 40, met een goedig gezicht. Hij glimlacht eerst, maar kijk dan weer ernstig. "Je moet dat maar niet doen", zegt hij...

Het was kwart over tien toen ik thuis kwam, gelukkig licht en vuur terug te vinden. Om half tien was ik in het hart van de stad: het uur waarop het er gewoonlijk het drukst en het prettigst is.

20 september.

Weer vluchtelingen, uit Hamme ditmaal. En het is weer de ellendige stoet van dompelaars, die niets meer bezitten dan de lompen, zijpend nat, waarin zij huiveren: die niet weten waarheen: die niet eens meer denken waar zij wel heen zouden kunnen...

Het is koud. "Er zijn vele noten dit jaar: het zal een strenge winter zijn", zegt het dienstmeisje. En de steenkolen worden schaarser en

schaarser. We hebben ons tot vier, vijf grote verkopers gewend. Hun voorraad is zo gering, dat zij weigeren hem van de hand te doen. Eindelijk hebben wij tegen hoog geld een paar 100 kilo antraciet weten te bemeesteren. Als de kolenmijnen niet weer aan het werk gaan, of Engeland geen hulp kan bieden, zal er deze winter te Brussel veel koude geleden worden.

Gelukkig is op voldoende wijze voor voedsel gezorgd: het "Comité Central de Secours et d'Alimentation", dat door Ernest Solvay gesticht is en waar hij een miljoen voor geschonken heeft, bezit in al de voorsteden vertakkingen, die geldinzamelingen doen. Een geziene dame, die zich met een intekenlijst belast heeft, vertelt mij ergerlijke bijzonderheden. Bij geen enkele rijke haast ontvangt zij zelfs maar de minste gift. Meestal laat men haar zelfs aan de deur staan. De armen, daarentegen, de kleine bedienden, die nog slechts de helft van hun wedde trekken, werklieders die gedwongen staken of alleen een paar dagen in de week werken, vrouwen eindelijk van soldaten en onderofficieren onder de wapens, zij allen tonen een mildheid van hart, die de schamelheid der bijdragen ruimschoots vergoeden zou, indien de nood zo groot niet dreigde te worden...

Tegen de avond dondert weer, vlakbij, het kanon. En heel de kazerne rukt uit in velduniform. Twee uur later echter zijn ze weer terug. Weer zal niemand weten, wat dit wandelingetje te betekenen had.

21 september.

Een scherp en prikkelend zonnetje vanochtend. Een najaarskokerietje tussen de dagen in, dat alleen wolken als grauwe natte balen watten in hoge stapels op de gezichtseinder staan. Het wekt een frisse nieuwsgierigheid op, iets als geprikkelde, hoe dan ook geenszins kwaadaardige combativiteit, die mij vroeger dan naar gewoonte de deur uitjaagt voor het morgenwandelingetje naar de

straathoek, waar het meest dichtbij de Duitse oorlogsberichten zijn uitgeplakt.

Voor het eerst sedert de Duitsers Brussel bezetten hoor ik, achter geloken rolluiken, piano spelen: razend-schelle oefeningen van Fingerfertigheid. Het maakt een zeer vreemde indruk, dat eerste pianospel: een zenuwopkrimping die eerder onaangenaam is. Maar nu herinner ik mij, dat ik het meisje ken, wier vingers het klavier open aftokkelen. Ik zat er, voor de oorlog, iedere dag mee op de tram. Herinneringen komen op als aan een verre tijd vol vrije orde, een tijd van dankbare gewoonten, waar ik eerst thans de harmonie van gevoel...

De officiële aankondiging van heden is de Duitsers gunstig. Zij hebben de verbondenen voor Noyon geslagen, “beslissend” zegt het bericht. Naast mij staat een piepjong luitenantje. Als hij gelezen heeft, knikt hij krachtig met het hoofd, ter goedkeuring. Onwillekeurig zie ik hem aan: hij begrijpt dat hij misschien ongelijk gehad heeft te manifesteren, zij het dan ook stilzwijgend en bescheiden. Enigszins bedremmeld, verwijdert hij zich.

Het mooie weer blijft niet lang duren. Weer de vochtige loomte van een doorhangend zwerk. Zijn de muzikale instincten onder de bevolking weer ontwaakt? Daar gaat, achter mijn huis, een “kleine bugel” van de stedelijke harmonie, de stadskapel die ‘s morgens iedere dag in het park een concert geeft, op zijn instrument een “fantasie” op Carmen uitvoeren. Hij blaast: in sierlijke zwenkingen van kleinburgerlijke sentimentaliteit golft de smachtende melodie. Op straat zijn vier soldaten en een korporaal blijven stilstaan. Zij luisteren, vinden het blijkbaar mooi. Voor de eerste maal hoor ik de muziek van Carmen met haast fysieke tegenzin ...

Vanavond. De man met sportpet en gele regenjas, die wij om de vier, vijf dagen geheimzinnig op zien duiken, enkele ogenblikken, en dan weer verdwijnt, heeft zijn verschijning gedaan. Hij is een held op zijn manier, of althans een waaghals van allereerste hoedanigheid. Telkens dringt hij, eerst door Duitse, daarna door Belgische troepen, beladen met brieven Antwerpen binnen. Enkele dagen nadien is hij terug, belt bij de vrouwen of ouders van soldaten en officieren aan: hij brengt het antwoord. Het is ten strengste verboden, welk nieuws ook uit Antwerpen schriftelijk over te brengen: aldus de krijgsgouverneur. En gij kunt wel denken dat de Duitse militaire overheid in strengheid voor de Belgische niet wil onderdoen. De man echter, en hij is de enige niet, trotseert het dubbele verbod. Hoe hij er telkens heelhuids van afkomt, weet ik niet: de ring van Gyges zag ik nimmer aan zijn vinger ...

Heden moet hij, mondeling, een zeer bedroevend nieuws hebben meegebracht: onze geliefde koningin zou gevaarlijk ziek zijn, reeds de rechten der kerk hebben ontvangen. Hier, te Laken, is er weldra geen huis meer waar men het niet weet. De verslagenheid is algemeen. Aan de deuren vormen zich groepjes. Men fluistert, onder de kille inkthemel waar de vlaag dreigt. En het wordt een gonzende klaagzang: arme koningin, arme vrouw, arme moeder! Sedert haar grote ziekte, drie, vier jaar geleden, is ze feitelijk nooit weer geheel beter geweest. Maar nu scheen zij toch weer opgeknapt, het tengere vrouwtje met het gouden hart, het koninginnetje met de diepe glimlach der ogen en der lippen ... Toen is de oorlog uitgebroken. Soldaten uit haar geboorteland kwamen vechten tegen deze uit haar tweede vaderland, dat haar door duizenden blijken van liefde en erkentelijkheid dierbaar is geworden; de oorlog die de familiekring breekt: de koninklijke vader middenin zijn leger, zij met haar kinderen naar de schuilplaats van het land, naar Antwerpen, waar het ook weldra niet zo veilig meer is. Met haar kinderen dan naar Engeland,

waar zij ze aan vriendenhanden toevertrouwt, om weer, plichtsbewust, terug te keren bij de gemaal, die het eerste haar liefderijke steun behoeft. En nu zou ze stervensziek zijn, in haar grauwe Antwerpse paleis, ver van de prinsjes, van het goddelijke prinsesje, terwijl de koning op het slagveld is ...

De duisternis valt snel in. Men huivert, ieders hart is vol leed. Moge ook dit nieuwtje weer maar eens onjuist zijn! ...

Het beleg van Antwerpen.

De Belgische bladen bevestigen met geen enkel woord de inneming van het fort Sint Katelijne Waver en de redoute Dorpveld door de Duitsers, in de officiële kennisgeving van de Duitse generale staf van eergisteren vermeld. Integendeel verzekeren zij dat alle forten nog stand houden.

We laten hier het een en ander uit hun mededelingen volgen:

In de nacht van donderdag op vrijdag hebben de Duitsers een aanval met de bajonet gedaan op de vooruitgeschoven stellingen van Koningshooikt, na eerst het fort met bommen van alle kanten beschoten te hebben.

De aanvallers zijn met zware verliezen afgeslagen.

Vrijdagmorgen is de beschieting van Lier hervat.

Het was 8 uur 45, toen de eerste bom viel en weer was het vuur vooral gericht naar de kant van het gasthuis.

Er kwamen ook granaten terecht nabij de Sint Gummaruskerk.

In de Begijnenstraat vooral is de verwoesting groot geweest; de margarinefabriek van M. Raeymaekers en het huis van M. Verdonck

zijn vernield; ook op de fabriek van M. Vermeylen is een regen van bommen terechtgekomen.

Rond 10 uur vielen ze vooral in de Rechtstaat tussen de brug en de kerk.

In de Berlarij is het huis van M. Pr. Peeters verwoest en werd een man de arm afgeschoten.

Op de Kapucijnervest is de vernieling ook groot.

Het fort van Lier is ongeschonden, hoewel er meer dan 50 zware bommen op terecht zijn gekomen.

Vrijdagmorgen is het fort van Walem beschoten door Duitse batterijen, opgesteld tussen Blaasveld en Willebroek en te Breendonk.

Rumst moet vrijdagmorgen nogal geleden hebben.

De Belgische artillerie heeft, van haar kant, deerlijk gemaaid in de rangen van het Duitse voetvolk, dat uit Mechelen aanrukte.

De Belgen lagen in de loopgraven voor Walem en hadden het er niet te warm.

Het fort van Kessel heeft de Duitse aanvallers glansrijk achteruitgeslagen.

Een deel trok af over Nijlen, een ander over Bevel en Herenthout.

Belgische troepen voetvolk en artillerie zetten hen achterna.

Te Nijlen zijn de schone kerk en pastorie vernield en is op de burgers geschoten.

De Belgische troepen hebben vrijdag de Grobbendonk de bruggen over de vaart en de Kleine Nete doen springen, daar de Duitsers in aantocht waren.

De inwoners namen de vlucht toen zij het grof geschut hoorden. Aan de Heikant stonden talrijke huizen in brand. Ook te Bouwel zijn alle inwoners gevlucht.

Bij de herovering van Aalst zijn de Duitsers tot over de Dender achteruit geworpen. Zelfs zijn de Belgen reeds de Dender overgetrokken.

Over het bezoek van de Taube boven Antwerpen vertelt het Handelsblad van Antwerpen nog dat het vliegtuig een bom op de spoorweg te Zurenborg heeft geworpen, op ongeveer 50 m van de loods der locomotieven, naast de lijn Antwerpen-Brussel.

Het Belgische geschut, dat op de Duitse verkennerschoot, heeft in de stad enige ongelukken veroorzaakt.

Aan de Cogelslei is een oude man aan de knie gekwetst door een granaatscherf, in de Vijfhoekstraat te Berchem, tussen de Sint Hubertus- en Teirlinckstraten, kwam een granaat in de straat terecht, waar hij met hels geluid ontplofte. Een vrouw werd gedood en haar man erg gekwetst.

In de Thomasstraat viel een granaat door het dak van de woning van dokter Caeymaex, waar hij zonder ontploffen terecht kwam in het bed van de meid.

Verder is een 68-jarige rentenier in de Juliaan Dillenstraat gedood. Het hoofd werd hem door een granaat van de romp gerukt.

Ten slotte is nog een klein meisje gewond.

De Taube, die inmiddels was verdwenen, had tal van proclamaties, getekend von Beseler, opperbevelhebber van het belegeringsleger, over de stad en de forten uitgestrooid, gericht aan de soldaten. In het Frans en in het Vlaams stond er in gemeld, dat de Belgische soldaten niet weten waarvoor ze vechten, dat de Belgen door de Engelsen en Fransen worden bedrogen, dat de overwinningen der Russen verzonnen zijn en dat de Belgische bladen aan de Engelsen en Fransen verkocht zijn.

Ook werd er in verzekerd, dat de Belgische krijgsgevangenen in Duitsland zeer goed worden behandeld en dat het onwaar is dat ze voor de Duitse troepen in Oost-Pruisen uit worden gezonden.

De soldaten werd ten slotte aangeraden zich over te geven, om alle verder bloedvergieten te voorkomen, hen tevens aan hun vrouw en kinderen herinnerend.

Zouden de Duitsers soms iets gewaar worden? Vraagt het Handelsblad.

Te Kwatrecht zijn vrijdag drie zware ontploffingen gehoord. Naar het schijnt nam men maatregelen om de buskruitfabriek tijdelijk buiten gebruik te stellen en het ongebruikte buskruit werd vernietigd.

Voor een naar het zuiden oprukkende Duitse colonne heeft de Belgisch-Franse bezetting donderdag Doornik ontruimd.

We lezen in het dagblad van Noord-Brabant:

Te Breda zijn 82 zusters van de ziekdienst uit Lier aangekomen. Zij gaven een levendige indruk van de uitwerking, welke één enkele bom hebben kan.

De stad Lier is, naar men weet, beschoten over het fort Lier heen.

Een der eerste bommen viel midden in het Gasthuis, drong door het dak, door het plafond van de tweede ziekenzaal, het plafond van de eerste ziekenzaal, en sloeg neer in de stenen vloer van de benedenverdieping. In die tussentijd sloeg het moordtuig tien soldaten dood en twee oude vrouwen, terwijl het zo velen kwetste, zwaar en licht, dat vier dokters heel de dag bezig geweest zijn om de gewonden te verbinden.

Er lagen 150 soldaten in het gasthuis, gekwetsten die er verpleegd werden. Ze vluchtten allen naar beneden in de kelders, zelfs een soldaat met één been strompelde de trappen af naar buiten. De bom heeft overigens in het gasthuis alles overhoop gezet, stoelen, tafels en bedden werden door elkaar gesmeten en alle ruiten vlogen stuk.

Een volgende bom sloeg in de tuin en maakte een gat, waar een paard in wandelen kon.

Een andere bom ketste op de voorgevel en dode in een huis aan de overkant drie personen.

Het bleef bommen regenen; de zieken werden in auto's naar Antwerpen gevoerd, de zusters namen de vlucht naar Lier.

Ze vertelden nog, dat te Duffel het "zottenhuis" geraakt is en de 500 krankzinnigen zijn weggeleid.

Uit het Belgisch Grijfsboek, hetwelk de diplomatieke correspondentie bevat, betrekking hebbende op de oorlog, blijkt, voor zover Nederland betreft (behalve een briefwisseling tussen de Belgische gezant te 's-Gravenhage, baron Fallon en de Belgische minister van buitenlandse zaken, de heer Davignon, over de door onze regering beoogde en later in werking getreden oorlogsbebakening van de Schelde), dat op 9 augustus baron Fallon de Belgische minister van buitenlandse zaken een telegram deed toekomen, houdende

mededeling dat onze minister van buitenlandse zaken hem had verzocht, aangezien de Amerikaanse gezant te Brussel daartegen bezwaar had, aan de Belgische regering over te brengen het nadere voorstel van Duitsland, na de val van de vesting Luik, om België te bewaren voor de verdere verschrikkingen van de oorlog, door alsnog het Duitse leger ongehinderd door België te laten trekken.

Baron Fallon besluit dit telegram met de woorden: “De Ambassadeur der Verenigde Staten had zijn collega verzocht, zich met deze bemiddelingspoging te belasten. De minister van buitenlandse zaken heeft zonder geestdrift deze opdracht aanvaard. Ik heb mij ermee belast om hem genoeg te doen”.

In een brief van 10 augustus schreef baron Fallon hieromtrent nog nader het volgende aan zijn minister:

“Mijnheer de Minister,

Op een telefonische oproep, gisteravond te 9 uur, heb ik mij begeven naar het departement van buitenlandse zaken. Jhr. Loudon zegde mij dat mijn ambtgenoot van Duitsland zoeven zijn kabinet verlaten had en hem een stuk had ter hand gesteld dat de vertegenwoordiger der Verenigde Staten te Brussel geweigerd had u te overhandigen.

De Amerikaanse diplomaat, belast met de zorg voor de Duitse legatie te Brussel, heeft als reden hiervoor opgegeven dat hij geen speciale orders van Washington heeft ontvangen om officieel bij de Belgische regering in het belang van Duitsland tussenbeide te komen. De Amerikaanse gezant heeft, dienvolgens, getelegrafeerd naar zijn ambtgenoot in Den Haag, die de Duitse vertegenwoordiger in kennis heeft gesteld van de weigering van de heer Whitlock.

De eerste stap is dus door de Duitse regering gedaan bij de ambassadeur der Verenigde Staten te Berlijn.

Onder deze omstandigheden en gelet op het dringend karakter van deze aangelegenheden heeft de heer von Müller jhr. Loudon verzocht als tussenpersoon voor de Duitse regering bij u dienst te doen.

Zijne excellentie heeft mij de Duitse tekst van het stuk voorgelezen. Ik heb mijn verwondering niet verborgen over deze poging tot bemiddeling en haar zwakke kans op succes in deze vorm; maar enkel en alleen om de minister van buitenlandse zaken der Nederlanden een genoegen te doen heb ik beloofd, u onmiddellijk te telegraferen; hetgeen ik gisteren gedaan heb.

Hierbij zult u het Duitse stuk aantreffen in zijn oorspronkelijke tekst en in vertaling”.

Op 12 augustus verzocht daarop minister Davignon baron Fallon telegrafisch, onze minister van buitenlandse zaken de hernieuwde weigering van België, om op het Duitse voorstel in te gaan, over te brengen.

Uit België.

In Belgische bladen vinden wij vermeld dat er 23.000 dienstplichtigen van de lichterding 1914 zich hebben aangemeld. Velen zijn naar Ieper en Oostende gezonden, anderen zijn reeds in de forten Rumst, Walem, Duffel en Dendermonde tewerkgesteld, waar zij loopgraven hebben aangelegd.

Voor Antwerpen zijn uit Galveston-New Orleans drie schepen met graan onderweg; bovendien worden er binnenkort 20 kolenschepen verwacht.

Uit Roosendaal wordt aan het Handelsblad geseind:

Duizenden vluchtelingen zijn gisteren weer te Essen aangekomen. Uit alle dorpen en stadjes uit de omgeving van Antwerpen kwamen ze aan, mannen, vrouwen en kinderen, vooral veel kinderen. Te Essen is echter met geen mogelijkheid meer plaats te maken en zo stond een lange trein gereed om een groot gedeelte terug te brengen naar het nabijgelegen Kalmthout.

Van de Limburgse grens.

Met seint ons uit Maastricht:

Gisterenmiddag te 5 uur zijn hier in zes automobielen, beladen met grote koffers, aangekomen dames en heren van de legaties van Chili en Cuba uit Brussel. Zij wilden van hieruit per trein naar Rotterdam en via Londen naar Amerika vertrekken. Op de auto's waren stroken geplakt met "service diplomatique" en daaronder "diplomatische Dienst" en een oranjestrook met: automobildienst-Holland.

In het vluchtoord aan de Parallelweg zijn thans ruim 350 vluchtelingen, in hoofdzaak mannen. Dinsdag vertrekt het eerste transport naar Veenhuizen; reeds hebben 150 zich daar voor opgegeven.

Zondag 4/10/1914 - avondeditie

De oorlogstoestand.

Behalve voor Antwerpen, schijnen zich volgens de laatste berichten op geen van de bedrijfsterreinen wapenfeiten van betekenis te hebben afgespeeld. Dat de vier forten Walem, Sint Katelijne Waver, Koningshooikt en Lier met de ertussen gelegen versterkingen aan het zuidoostelijke front van de buitengordel der stelling Antwerpen

gevallen zijn, mag men nu op grond van een bericht uit officiële Belgische bron in dit nummer als vaststaand aannemen. Daarmee is een gat ontstaan in de eerste fortelinie, waarachter de Belgen een sterke positie zeggen in te nemen aan de rivier de Nete. Hoewel hier geen forten liggen, is het mogelijk, dat het Belgische leger zich de na de terugtocht op de Antwerpse stelling verlopen tijd ten nutte heeft gemaakt, om veldversterkingen op te werpen teneinde de overgang over de rivier zo duur mogelijk te verkopen. Dan eerst zouden de Duitsers de aanval op de binnenste ring van forten van deze zijde krachtig kunnen aanvatten. Ook in een bericht aan het Handelsblad van Antwerpen vinden wij vermeld, dat de Belgen sterke posities innemen ten noorden van de Nete, terwijl zij versterking hadden gekregen van enige Engelse troepenafdelingen, die, voorzien van grote automitrailleurs, gisteren een blijde intocht in de stad deden. De voorhoede van de Engelse troepenmacht zou heden op het front zijn.

Dagboek van de oorlog.

Brussel, 22 september.

Tot mijn grote verbazing ontmoet ik iemand uit Vilvoorde.

“Zijt ge dan in Brussel gevestigd?” vraag ik.

“Maar neen” antwoordt hij, “nog altijd te Vilvoorde”.

“Is Vilvoorde dan niet uitgebrand, niet tot op de aardbodem weggeschoren, zoals het hier heette?”

“Geen kwestie van. Alles is volkomen ongedeerd gebleven: geen enkele vensterruit ingeslagen.”

“Maar, de Duitsers dan ...”

“Ja,” zegt hij, “dat is iets anders. Die hebben we nu al ruim een maand onder dak, in letterlijke zin. Gij weet nog niet wat het is, gij Brusselaars, honger te hebben. Bij ons is er bijna niets meer te eten, en als daar niet vlug verandering in komt ... Anders zijn wij aan dat leventje al gewoon. Iedere ochtend zien wij een troep soldaten optrekken. Wij vragen hun: “Waar gaat gij naar toe?” Het antwoord luidt nu eens “Naar Antwerpen”, dan weer “Naar Parijs”. Maar iedere avond zien we dezelfde manschappen terugkeren, meestal minder in getal weliswaar. Want overdag vechten zij in de omstreken, tegen de Belgen, op een lijn die van Wolvertem naar Kampenhout gaat, over Beigem, Humbeek, Epegem, Weerde, Elewijt. Soms slaan onze mannen ze terug tot aan Brussegem, Meise, Grimbergen, Perk, en dan horen wij het geschut nog wat beter. Tegen de avond zien wij het ook: repen vuur door de hemel ... Maar de avond eenmaal gevallen, komen zij slapen, naar huis. Wij, de bewoners, slapen intussen minder, althans minder vast. Immers de deuren moeten open blijven, en het huis verlicht. Weliswaar zorgt een schildwacht voor onze veiligheid. Ieder krijgt trouwens zijn beurt om ‘s nachts als gijelaar te fungeren. Ge wordt, met een dozijn of twee andere ingezetenen, opgeëist, en 24 uur of zo, hetzij in de kerk, hetzij elders, onder een goede hoede opgesloten. Met sommige overheden is het nog wat erger geweest. Iedereen onderwerpt zich echter: het behoud van de stad hangt ervan af. Ze gedragen zich overigens doorgaans als goede drommels, die wel van een praatje houden. Eens op een dag waren ze binnengedrongen in een verlaten landgoed. Ze hadden er de wijnkelder en de kleren en hoeden van mevrouw ontdekt. Ze hadden er komedie gespeeld, en zich zo goed vermaakt, dat zij er ‘s avonds niet over zwijgen konden ... Ja, dat duurt nu al zo een maand. Als een regiment te veel mannen verloren heeft in die dagelijkse schermutselingen, wordt het vervangen. Zo hebben we tegenwoordig mariniers: goede, nogal onhandige lobbessen. Als men

hen vraagt: “Waar is dan uw schip?”, dan antwoorden zij met overtuiging: “Het wacht op ons, te Antwerpen”.

“En de Belgen”, vraag ik, “komen die dan nooit nader?”

“Och”, zegt hij “Die schijnen zo maar wat te spelen. Zelfs als zij veld winnen, trekken ze zich weer terug. Nochtans komen er tot in Vilvoorde zelf, maar dan als verkenners. Eén heeft geprobeerd, heel alleen de brug over het Kanaal van Willebroek te doen springen. Hij had negen kogels op zak. Hij heeft er negen van de Duitsers, die hem achtervolgden mee doodgeschoten. Toen hij de dynamietpatroon, die de brug moest doen springen, wilde neerleggen, viel hij op zijn beurt. De Duitsers hebben hem onder eerbewijzen begraven. Aan de troepen werd hij als een voorbeeld van heldhaftigheid voorgesteld ... Acht andere karabiniers, eveneens in burgerkleden, waren in een hoge schoorsteen van de kalkfabriek geklauterd, om de ligging der Duitsers te verkennen. Dezen zijn het gewaar geworden: ze hebben de schouw in de lucht doen vliegen. Het is het enige gebouw in Vilvoorde dat vooralsnog schade heeft geleden. Vier der soldaten waren intijds kunnen vluchten. De anderen ...”

En hij eindigde:

“Het ergste is, dat de hongersnood nadert voor ons. De Duitsers hebben in de omstreken een voorraad van een paar honderd koeien. Maar daarmee is de bevolking niet gebaat ... En dan, rondom de stad zijn haast al de dorpen voor een goed deel in as gelegd: het grootste deel van Brabant, een der schoonste delen van heel België ...”

23 september.

Wij ontvangen nu geregeld een viertal Duitse bladen, waaronder als belangrijkste de Kölnische Zeitung. Deze zijn er vooral ten behoeve van het garnizoen. Ze zijn dan ook wel enigszins te eenzijdig om door

de verdere Brusselse bevolking, voor zover ze Duits leest, te worden geapprecieerd. Verder weten de leden der Hollandse kolonie en enige Vlamingen waar zij nu en dan een nummer der nieuwe Rotterdamse Courant kunnen vinden. Dan is er ook nog een weinig beduidend Frans blaadje, dat wel onder censuur zal staan: Le Quotidien bruxellois. Dit zijn de enige kranten die door het militair gouvernement schijnen geduld te zijn. Het zijn nochtans de andere, de uit Gent binnen gesmokkelde, die het meest gelezen worden. De Brusselaar voelt er het hart van België in kloppen, al is het nieuws dat zij meebrengen, ook over wat in Brussel gebeurt, nu en dan niet goed te vertrouwen. Zo lazen wij onlangs in zo een blad dat wij te Brussel de boter tot zes frank per kilo betalen, terwijl de hoogste prijs vooralsnog 4,40 frank is: al meer dan genoeg trouwens. Het allerduurste is hier petroleum: 45 en 50 centiem per liter. En er is bijna nergens meer te krijgen. Terwijl wij, bij gebrek aan kolen, weldra verlichting bij middel van gas of elektriciteit zullen moeten ontberen ... Om op de Gentse bladen terug te keren: zij drukken een dienstorder over van burgemeester Max aan zijn politie, waarin het luidt dat de verkopers van die bladen door de Duitse Kommandantur bedreigd zijn met de doodstraf. Zij, in wiens bezit zo een blad gevonden wordt, lopen gevangenisstraf op. Die dienstorders heb ik persoonlijk niet gezien, en geen enkel officieel bericht heeft tegen het kopen van die bladen bij mijn weten verwittigd ...

Na wel drie weken ben ik vandaag weer eens naar de Hoge Stad gewandeld. Nu de bibliotheek tot een ambulance is ingericht en de musea zijn gesloten, kom ik daar nog alleen als ik er wezen moet. Heel het Brusselse leven is trouwens samengetrokken in de kom der stad: daar alleen nog is het eigenlijke stadsleven. Vanochtend nu moest ik naar Elsene. Ik ben daarna zuidwaarts afgeweken om mij te vergewissen of het waar was, dat het Paleis van Justitie, reeds zo

overvloedig versierd, nu ook bij wijze van nieuwe ornamenten enige kanonnen rijker geworden was.

Het nieuwtje had gelopen, dat de tempel van Themis door de woede van Mars niet was gespaard geworden. In oorlogstijd keert men het klassieke voorschrift om; nu moet het maar heten: *Cedant togae armis*. Zodat verontwaardigde advocaten zekere dag uit de vensters van het Justitiepaleis Duitse soldaten hadden zien liggen in de rode toga van de voorzitter van het criminele gerechtshof gehuld, of onder het hermelijn van de procureur-generaal. Ze vonden het grapje terecht misplaatst, te meer dat het bij onderzoek bleek niet alleen te staan en alleen een schakel was in een keten van, laat ons zeggen, onbehoorlijkheden. De misdadigers werden tot de orde teruggedroepen. De kanonnen echter die ze hadden meegenomen, misschien wel om hen in hun kortstondige magistratuur bij te staan, bleven. Een ervan zie ik op de Avenue Louise gericht, het andere kan de benedenstad beschieten. "Langs de ene zijde kunnen de Fransen binnen rukken, en langs de andere zijde kan men de stad straffen, die zich hierover al te zeer verheugd zou tonen." Zegt mij een mijnheer, die in de geheimen van de algemene staf tot bij de meeste bijzonderheden schijnt ingewijd, en zijn wetenschap herhaalt aan ieder die voor het geschut stilstaat, en zich afvraagt tot wat het wel kan dienen.

Onderzoek naar de schending van het volkenrecht in België.

De Belgische commissie, die in opdracht der Belgische regering, een onderzoek instelt naar de oorlogsgebruiken door de Duitsers in België, heeft haar vijfde verslag aan minister Pouillet uitgebracht. Wij laten daarvan het eerste gedeelte volgen, dat wij in het Handelsblad van Antwerpen aantreffen.

Het Belgische leger, het verschanst kamp van Antwerpen verlatende, heeft gedurende de dagen van 10 tot 14 september de Duitse troepen die het voor zich vond, teruggedreven. Mechelen, Aarschot en Diest bezettend, is het vooruit gerukt tot aan de poorten van Tienen en Leuven, terwijl het tevens de vijand achteruit dreef tot Werchter en Vilvoorde.

De krijgsoperaties hebben talrijke getuigen van de overweldigde streken toegelaten, zich naar Antwerpen te begeven. Van de andere kant heeft één der secretarissen van onze commissie, M. Orts, van zodra de Duitse troepen uitgedreven waren, de verwoestingen kunnen bestatigen, aangericht in de stad Aarschot. Het verslag daarover is u toegezonden op 17 september. Het zal u gewezen hebben, mijnheer de minister, op buitensporigheden, bedreven door de Duitse troepen. Deze buitensporigheden zijn gebeurd tijdens heel de duur van de bezetting. Zij werden gepleegd, zowel door de reguliere troepen als door de landstorm, die rond het einde van augustus het actieve leger kwam vervangen. De moorden, plunderingen, verkrachtingen, aanslagen tegen personen en eigendommen hielden slechts op, toen de Belgen Aarschot binnenkwamen.

Er is nog meer: de landstorm eerbiedigde zelfs in de kerken en godsdienstige gestichten de tabernakels niet, welke tot dan toe ongeschonden waren gebleven, als bijvoorbeeld in het Sint-Jozef's college en in de kapel van het gesticht der Picussen. Een Belgisch soldaat, beroepsvrijwilliger van het 6^e linie, heeft ons de ergerlijke behandeling aangetoond, welke talrijke Belgische krijgsgevangenen en gekwetsten te Aarschot werd aangedaan. Aan de linkerarm gekwetst, was hij op 18 augustus gevangen genomen door de Duitsers. Hij werd met 27 andere gevangenen geleid naar de steenweg, die langs de Demer loopt. Daar waren twee compagnies Duitsers. Alle gevangenen werden voor hen uit gejaagd en

doodgeschoten. Degenen, die om aan de schoten te ontsnappen, in de Demer sprongen, werden in het water doodgeschoten. De getuige liet zich, bij de eerste losbranding op de grond vallen en hield zich dood. Een Duitse soldaat naderde hem en, ziende dat hij nog leefde, wilde hij hem met een schot afmaken. Een officier kwam bij, zeggende dat hij geen kogel waard was, en wierp hem in de rivier.

De getuige kon zich aan een struik vasthouden, met de voeten rustend op een steen van de bodem. Hij bracht de nacht in het water door alleen met het hoofd boven. Daags nadien kwam hij in een verlaten huis, deed er burgerkleden aan en, zich voegende bij vluchtende inwoners, gelukte hij erin zich te redden.

Van de 28 krijgsgevangenen konden slechts hij en nog een andere ontsnappen. Hij is thans in behandeling in een ambulance van Antwerpen.

Gij kent, mijnheer de minister, het voorwendsel, door de Duitsers aangehaald om hun aanslagen te rechtvaardigen. Zij willen er weerwraak in zien, om de moord te wreken, die op een hunner generaals zou gepleegd zijn, door de zoon van de burgemeester. Ons verslag van 28 augustus heeft de onwaarschijnlijkheid van dit verhaal aangetoond.

De overeenkomende verhalen van de door ons ondervraagde inwoners van Aarschot bewijzen dat het schot, welke deze opperofficier trof, gelost werd door de Duitse troepen, die de stad doorkruisten. We denken over dit punt een brief te moeten mededelen, welke wij juist heden ontvangen, en in welke mevrouw Tielemans, weduwe van de ongelukkige burgemeester, thans buitenlands in veiligheid, de zaken voorstelt zoals zij gebeurd zijn.

“De zaken zijn voorgevallen als volgt:

“Rond 4 uur in de namiddag deelde mijn man sigaren uit aan de schildwachten, die op post stonden aan de poort. Ik vergezelde hem. Zieende dat de generaal en zijn aide-de-camp ons vanaf het balkon gadesloegen, raadde ik hem aan, binnen te gaan.

“Op dat ogenblik een blik werpend naar de Grote Markt, waar meer dan 2000 Duitsers gekampeerd waren, ontwaarde ik duidelijk twee rookkolommen, gevolgd van een reeks geweschoten. De Duitsers schoten naar de huizen, vielen de huizen binnen.

“Mijn man, mijn kinderen en de dienstboden hadden nauwelijks de tijd om de trap af te snellen, die naar de kelder leidt. De Duitsers schoten zelfs in de voorportalen der huizen.

“Na enige ogenblikken naamloze angst kwam een der aides-de-camp naar beneden, zeggende:

“De generaal is dood; waar is de burgemeester?

“Mijn man zegde: dat zal erg voor mij zijn.

“Toen de aide-de-camp vooruit kwam, zegde ik hem: gij kunt bevestigen mijnheer, dat mijn man niet geschoten heeft.

“Dat is hetzelfde, antwoordde hij; hij is verantwoordelijk.

“Mijn man werd weggeleid. Mijn zoon, die bij mij was, leidde ons in een andere kelder.

“Dezelfde aide-de-camp is mij hem toen komen ontrukken, hem met stampen voortdrijvend. Het arme kind kon nauwelijks gaan.

“’s Morgens de stad binnen komend hadden de Duitsers in de vensters der huizen geschoten. Een kogel was in de kamer

gedrongen, waar mijn zoon zich bevond en had hem zelf, terug botsend, aan de kuit gekwetst.

“Na het vertrek van mijn man en mijn zoon werd ik heel het huis rondgeleid door de Duitsers, die aanhoudend de revolver naar mijn hoofd gericht hielden. Ik moest hun dode generaal zien.

“Toen heeft men mij en mijn dochter het huis uitgeworpen, zonder jas, zonder iets aan. Men rangschikte ons op de Grote Markt; omringd van een cordon soldaten, moesten wij het afbranden van onze dierbare stad zien.

“Het was daar, bij de gloed van de brand, dat ik voor de laatste maal, rond 1 uur 's nachts, de vader en de zoon, aan elkaar gebonden, mocht aanschouwen. Gevolgd van mijn schoonbroer gingen zij naar de strafplaats.

“Die slechteriken hebben mij alles ontnomen wat ik liefhad: en nu willen ze nog de eer van een naam ontrukken, die ik fier ben te dragen.

“Nee, meneer de minister, ik kan die leugen niet laten doorgaan. Op mijn eer verzeker ik u, dat wij geen wapen bezaten.

“Op mijn hoofd is een prijs gesteld; ik heb van dorp tot dorp moeten vluchten.

“Was het niet, om een getuige te doen verdwijnen.”

Uit Engeland.

Londen, 1 oktober.

Het grootste nieuws dezer dagen komt uit België. Gaan de Duitsers werkelijk Antwerpen belegeren? Het lijkt ongelooflijk, dat zij

daarvoor troepen zouden kunnen afzonderen, terwijl een zo veelbetekenende beslissing aan de Somme en de Aisne moet vallen. Het moge dan waar zijn, dat onder de zoveel ongunstiger omstandigheden van thans en straks het bezit van Antwerpen bijna gebiedend noodzakelijk voor hen wordt. De meningen hier lopen dan ook sterk uiteen. De meesten zijn wel geneigd het voor schijnbewegingen te houden, maar het weerstandsvermogen van forten is in deze oorlog nu niet van die aard gebleken, dat iemand al te zeker durft spreken. Hoe ook, rampzalig België moet de beker tot de laatste bittere drop ledigen.

De verwoesting van zoveel steden en dorpen is nog niet genoeg geweest. Iedere dag voegt weer nieuwe ellende toe aan de reeds zo zware som.

Ik ben vanmiddag in een bioscoop een film gaan zien, die druk wordt geadverteerd als de eerste opname van wezenlijke gevechten. Het speelt in Aalst. Het voorspel weer dat jammerlijk vluchten van een hele bevolking voor de vijand. Een lange rechte laan met stoomtramporen rechts, zwart van de vluchtelingen. Boerenmensen, kleine stadslui, allen met kinderen en zwaar belast met kleren en huisraad. Dan het stadje. Een straat met lange witte huizen aan weerskanten. Het onheil is, voelt men, nabij. Bijna alles is al weggevlucht; over de lege straat reppen zich nog slechts achterblijvers, angstig omziend. Eindelijk het gevecht. Veilig zittend in een fluwelen stoel voelt ge u wee worden van benaauwenis. Een barricade, een omgeworpen sleperskar onder meer, verspert de straat en een 30 of 40 dagen Belgen schuilen er achter. In het midden is een opening, waardoor men de straat overziet. Het gaat alles heel snel er is niet veel van te begrijpen. Een gepantserde auto verschijnt plotseling voor de bres. De Belgen schieten, schieten hurkend, liggend, dan springen zij op en draven op de auto af, na een ogenblik zijn ze terug en is het opnieuw schieten. Een paar gewonden zijn in

de bres blijven liggen. Zij richten zich van tijd tot tijd half op, zakken dan weer terug op de stenen. Het is of zij voor niemand bestaan, behalve om bij het schieten dekking achter ze te nemen. Plotseling eindigt het alles. De Duitse granaten begonnen te dicht te vallen en de kineast moest een goed heenkomen zoeken.

Wat zal er worden van de 33.000 mensen, die Aalst hebben verlaten? De toestand van België wordt een benauwend vraagstuk. Heeft ooit een onschuldig volk de rampen van de oorlog in zulk een omvang ondervonden? Duizenden en duizenden dakloos in een land waar handel en bedrijf stilliggen, waar een vijandelijk leger niet slechts het ene stadje na het andere in brand schiet of steekt, maar bovendien zware schattingen heft in levensmiddelen en in geld. De winter moet een ramp worden voor dat land en hier in Engeland, waar men zo veilig zit en waar men van de oorlog zo weinig merkt, voelt men de zedelijke plicht op zich rusten zoveel mogelijk bij te dragen tot leniging van de ellende van deze bondgenoot. Men doet al veel. Bij de comités voor steun in België is nog niet zo heel veel geld binnengekomen, maar tienduizenden, 60 of 80.000 volgens schatting, van uitgewekenen zijn hier opgenomen, gekleed, verpleegd en zullen wie weet hoe lang moeten worden onderhouden. En hoevelen kan men nog verwachten! In de Daily News waarschuwt Godfrey Young, dat de stroom misschien nog maar in zijn aanvang is. Stel het geval dat Antwerpen valt, het Belgische volk zou letterlijk in zee worden gedrongen. Young dringt erop aan, dat men tijdig maatregelen zou treffen en dat de staat de organisatie uit handen der verschillende particuliere commissies zou overnemen.

Het is een droevig gezicht dagelijks de troepen vluchtelingen aan Charing Cross te zien aankomen. De stad loopt er vol mee. Ik sprak een groepje uit Leuven vanmiddag. Ze waren gevluht voor de Duitsers kwamen, maar hun huis was mee verbrand. Plannen hadden

ze niet. Leuven opbouwen? Ze wisten het niet. Wat al die mensen moeten beginnen in hun platgetreden vaderland, wanneer de oorlog eens tot het verleden behoort, dat is misschien wel het grootste vraagstuk van al. Maar daarbij zal het mogelijk aanzienlijk verschil maken, hoe de oorlog afloopt.

De aanval op Antwerpen.

Londen, 3 oktober. Het Belgische gezantschap heeft het volgende telegram ontvangen van de minister van buitenlandse zaken te Antwerpen:

Ten oosten van de Zenne zijn onze troepen door een hevige aanval van de Duitse artillerie gedwongen geworden op de Nete terug te trekken, na vijf dagen krachtig tegenstand te hebben geboden.

Onze positie aan de Nete is zeer sterk. Het leger zal met al zijn krachten weerstand bieden.

(Ten oosten van de Zenne liggen de vier forten van het zuidoostelijke front: Lier, Koningshooikt, Sint Katelijne Waver en Walem, met de daartussen gelegen versterkingen, die de Duitsers zeggen genomen te hebben. Dit bericht kan dus als een bevestiging daarvan gelden. De Nete loopt vrij dicht achter genoemde forten. De binnenste fortengordel is verder naar de stad gelegen. Redactie.)

Baarle-Nassau, 4 oktober. De hele nacht heeft men hier het gedonder van zwaar geschut gehoord. Het duurde tot hedenmorgen 5 uur.

Vluchtelingen, die vannacht met een bijzondere vergunning uit Antwerpen zijn kunnen komen, delen mee, dat het vast staat, dat de forten Sint Katelijne Waver en Walem door de Duitsers genomen zijn. In Antwerpen wordt dat stilgehouden, en beweert men, dat alle forten nog intact zijn.

Aan de Brabantse grens.

Baarle-Nassau, 4 oktober.

In de kolonie Merksplas zijn op het ogenblik een aantal krankzinnigen uit Duffel ondergebracht.

Het laatste bericht van Geel is, dat de krankzinnigen uit het gesticht nog allen daar zijn. De gezinsverpleegden zijn echter gedeeltelijk met hun kostheren meegegaan. De anderen zijn in het gesticht ondergebracht. Het is niet mogelijk om in Geel te komen, daar Duitse soldaten de toegangsweg bewaken.

Aan de Limburgse grens.

Maastricht, 4 oktober. Hevige kanonnades en geweervuur uit de richting Lanaken hebben de bewoners hedenmorgen uit de slaap gewekt. Het duurde van ongeveer half acht tot bijna negen uur.

Een boer uit Veldwezelt vertelde me, dat de Duitsers daar om half zeven zonder meer met geschut doorgetrokken zijn. Het gehucht Briegden, dicht bij Lanaken, met ongeveer 60 huizen is echter beschoten. De molen moet in brand staan en de pastoor zou het allerheiligste hier naar de Lambertuskerk gebracht hebben.

De Cabergweg naar Lanaken is buiten de Brusselse poort voor het publiek afgesloten.

Drie Belgische soldaten, die over de grens kwamen, zijn ontwapend en zullen geïnterneerd worden.

Oostende, 3 oktober. Het Engelse stoomschip Dawdon, van Hull op weg naar Antwerpen, is hedennacht in de Noordzee op een mijn gelopen en gezonken. Van de bemanning worden er negen vermist; acht man zijn door een vissersboot te Oostende aangebracht.